

професійної мотивації та ідентифікації військовослужбовців, які вчинили відхилення у поведінці, гендерні особливості військовослужбовців, які вчинили відхилення у поведінці, профілактика відхилень у поведінці військовослужбовців з посттравматичними стресовими розладами, психологічні основи мінімізації відхилень у бойовій обстановці та на етапі реадаптації у мирному житті.

Література

1. Болтівець С.І. Українська психологічна термінологія: словник-довідник / Укл. С.І. Болтівець, Н.В. Слободяник, М.-Л.А. Чепа, Н.В. Чепелева / За ред. М.-Л. А. Чепа. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – 302 с.
2. Бондарєв В.В. Нестатутні взаємовідносини серед військовослужбовців Збройних Сил України : кримінологічний аналіз та попередження : автореф. дис. ... канд. юр. наук / В.В. Бондарєв. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. – 19 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: Просвіта, 2001. - 416 с.
4. Осьодло В.І. Психологія професійного становлення офіцера: [монографія] / В.І. Осьодло. – К.: ПП «Золоті ворота», 2012. – 463 с.
5. Леонтьєв А.Н. Сознание. Деятельность. Личность / А.Н.Леонтьев. - М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
6. Наумова Н.Ф. Социологические и психологические аспекты целенаправленного поведения / Н.Ф. Наумова. – М.: Наука, 1988. – 200 с.
7. Шибутани Т. Социальная психология / Т.Шибутани. – Ростов на Дону: Феникс, 1999. – 539 с.
8. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П.Бергер, Т.Лукман. - М.: Медиум, 1995. - 323с.
9. Кудрявцев В.Н. Социальные деформации: (причины, механизмы и дуги преодоления) / В.Н. Кудрявцев // Рос. акад. наук, Ин-т. гос-ва и права. - М.: ИГиП РАН, 1992. – 133 с.
10. Утлик Э.П. Психологические основы дисциплины / Э.П. Утлик. - М., 1993. – 234 с.

Відомості про автора:

Мельник Ярослав Іванович – ад'юнкт Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Статтю подано до друку 10.04.2015.

УДК 159.9

© С. К. Мельничук, 2015 р.

С. К. Мельничук (м. Кіровоград)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ВИДІВ ВПЕВНЕНОСТІ В СОБІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

В даній статті проаналізовано психологічні особливості впевненості у собі виділено й описано її види. Представлено науково-теоретичні підходи до вивчення видів впевненості. Виокремлено види впевненості в собі: самовпевнений, пізнавальний, мотиваційний, емоційний, демонстративний, когнітивно-мотиваційний, когнітивно-емоційний, когнітивно-поведінковий, мотиваційно-емоційний, мотиваційно-поведінковий, емоційно-поведінковий, інтуїтивний, немотивований, емоційно нестійкий, прихований, невпевнений. Охарактеризовано специфіку їх прояву в юнацькому віці. Експериментально визначено особливості розподілу осіб юнацького віку за видами впевненості в собі. Виявлено специфіку розвитку когнітивного, емоційно-

оцінювального, мотиваційно-цільового, поведінкового компонентів впевненості у собі в юнацькому віці.

Ключові слова: впевненість у собі, види впевненості в собі, структура впевненості, впевненість у юнацькому віці.

В данной статье проанализированы психологические особенности уверенности в себе выделено и описано ее виды. Представлены научно-теоретические подходы к изучению видов уверенности. Выделены виды уверенности в себе: самоуверенный, познавательный, мотивационный, эмоциональный, демонстративный, когнитивно-мотивационный, когнитивно-эмоциональный, когнитивно-поведенческий, мотивационно-эмоциональный, мотивационно-поведенческий, эмоционально-поведенческий, интуитивный, немотивированный, эмоционально неустойчив, скрытый, неуверенный. Охарактеризованы специфика их проявления в юношеском возрасте. Экспериментально определены особенности распределения лиц юношеского возраста по видам уверенности в себе. Выявлена специфика развития когнитивного, эмоционально-оценочного, мотивационно-целевого, поведенческого компонентов уверенности в себе в юношеском возрасте.

Ключевые слова: уверенность в себе, виды уверенности в себе, структура уверенности, уверенность в юношеском возрасте.

This article examines the psychological characteristics of self-confidence isolated and described its species. Presented by scientific and theoretical approaches to the study of species confidence. Author determined types of self-confidence, self-confident, cognitive, motivational, emotional, demonstrative, cognitive-motivational, cognitive-emotional, cognitive-behavioral, motivational and emotional, motivational and behavioral, emotional, behavioral, intuitive, unwarranted, emotionally unstable, hidden, uncertain. The characteristic peculiarities of their manifestation in adolescence. Experimentally determined distribution of those features of adolescence by type of confidence. The specificity of cognitive, emotional- assessment, motivational- purposeful, behavioral components of self-confidence in young adulthood.

Keywords: self-confidence, assertiveness types, structure confidence, confidence in adolescence.

Постановка проблеми. Ускладнення соціально-економічних суперечностей, зміна суспільної свідомості посилюють вимоги до процесу формування особистості, виховання у неї впевненості в собі, яка спрямовує до самоактуалізації та досягнення високих результатів діяльності. Під впливом національних українських традицій, так і запозиченого «західного» способу в країні формуються нові духовні і культурні цінності, моральні норми та соціальні стандарти. Відповідно до них сьогодні фактор впевненості у собі в юнацькому віці стає провідним у діяльності людини як суб'єкта соціальної взаємодії, тому питання розвитку впевненості у собі набуває все більшого значення.

Метою даної статті є висвітлення видів впевненості у собі та специфіки їх прояву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Опираючись на дослідження І. Вайнера, В. Висоцького, Л. Глушко, М. Мішечкіної, В. Ромека, які визначають ситуативну та особистісну впевненість. Дослідники стверджують, що вони взаємозалежні та є формами суб'єктивної впевненості. На їх думку, при потраплянні в конкретну ситуацію відбувається формування суб'єктивної впевненості, з одного боку, завдяки досвіду, вже наявного у людини, з іншого – завдяки системі стосунків, що склалися у даній ситуації. Цей досвід і стосунки І. Вайнер умовно назвав суб'єктивним фоном. На його думку, можливі поєднання високої особистісної впевненості як з високою, так і з низькою ситуативною упевненістю, причому для досягнення високої ефективності оптимальним є поєднання високої особистісної та низької ситуативної впевненості [1].

В. Висоцьким встановлено взаємозв'язок між даними складовими: ситуативна впевненість є похідною від особистісної (впевненості у собі), яка не залежить від реальних досягнень [2].

Узагальнений портрет упевненої в собі людини, на думку В. Ромека, характеризується тим, що вона відверто і без остраху висловлює свої почуття, досягає своєї мети і залишається задоволеною собою, не принижуючи при цьому інших і не викликаючи негативних емоцій по відношенню до себе. Упевнені люди говорять голосно і ясно, не переходять на крик, дивляться в очі співрозмовнику, витримують оптимальну дистанцію у спілкуванні. Вони вміють тримати паузу в розмові, рідко перебивають, здатні ясно і чітко висловлювати свої думки. Упевнені в собі люди відкрито говорять про свої бажання і претензії, супроводжуючи їх коротким і чітким обґрунтуванням [5].

На перший погляд, упевненою в собі може бути лише людина, яка досягла високого рівня особистісного розвитку. Однак складні поєднання розвитку компонентів у її структурі зумовлюють виникнення різноманітних видів упевненості в собі.

Цілісно-функціональний підхід передбачає наявність гармонійних і дисгармонійних змінних у всіх компонентах базових властивостей особистості, в залежності від того, які змінні домінують у більшості компонентів: гармонійні або дисгармонійні [4]. Між крайніми типами будь якої дихотомії розташовуються змішані види.

М. Мішечкіна виокремлює такі види впевненості: впевнений, ситуативно впевнений, самовпевнений, парадоксальний, невпевнений [5]. Впевнений вид характеризується вірою у власні можливості, переконаністю у правильності зроблених виборів і вчинків. Ситуативно впевнений вид відзначається нестійким проявом довіри до власних можливостей; здатністю мобілізувати свої зусилля на подолання перешкод лише за підтримки та підбадьорення близьких. Самовпевнений вид характеризується бажанням виділитись, домогтись успіху за будь-яку ціну та отримати схвалення авторитетних людей; самоствердженням за рахунок інших. Характеристикою парадоксального виду є невміння зіставляти бажання з можливостями, орієнтація на допомогу інших, а не власні сили, обмежений досвід успішної діяльності. Особливостями невпевненого виду є залежність поведінки від думок інших людей, постійні сумніви у власних можливостях.

У руслі психологічного аналізу системно-функціонального підходу типологічних досліджень особистості, поставлено питання про універсальність типів реалізації системно-функціональних особистісних рис. При зіставленні типів, отриманих у дослідженнях І. Ісаєвої, Н. Каргіної, К. Полянської, І. Пономарьової, Ю. Стакіної, Н. Фоміної було виявлено певну схожість між ними і виділено чотири типи, аналогічні для усіх досліджуваних рис (включаючи впевненість у собі): інтернально-ергічний, інструментально-смысловий, ергічно-продуктивний; вибірковий, вибірково-смысловий, егоцентрично-стенічний; аергічний, інструментально-агармонійний, аергічно-утруднений; нейтральний і екстернальний.

Отже, теоретичний аналіз дослідження показав, що психологи виокремлюють ситуативну та особистісну впевненість. Перша проявляється в окремих видах діяльності, друга – є усталеною якістю особистості. Ситуативна впевненість є похідною від особистісної і перетворюється на властивість особистості тоді, коли перестає бути тісно пов'язаною з конкретною ситуацією. У залежності від впливу внутрішніх або зовнішніх чинників та особливостей прояву готовності до реалізації впевненості у собі виділяють: невпевнений; інтенсивний, екстенсивний і змішаний тип. У залежності від ступеню та сталості прояву психологами виділяють впевнений, ситуативно впевнений, самовпевнений, парадоксальний види впевненості в собі; а від особливості розвитку її структурних компонентів: інструментально-смысловий, мотивовано-дисгармонійний, вибірковий і слабо-мотивований.

На підставі теоретичного аналізу дослідження ми пропонуємо структуру впевненості в собі, яка містить такі компоненти, кожен із яких характеризується певними критеріями (когнітивний – глибина знань про зміст і прояви впевненості в собі у поєднанні з позитивним сприйняттям себе як особистості; мотиваційно-цільовий – цілеспрямованість, рішучість, ініціативність, домінування

мотивації на досягнення успіху, потреба у визнанні, високий рівень домагань; поведінковий – сукупність умінь та навичок, що дозволяють проявляти впевнену поведінку, інтернальний локус контролю, соціальна сміливість, ініціатива в соціальних контактах; емоційно-оцінювальний – стійка позитивна самооцінка, невисокий рівень індивідуальної чутливості до оцінок інших, невисокий рівень тривожності.

У сучасній психологічній науці ведеться дискусія що до визначення структури та видів впевненості в собі та є актуальною потреба у виокремленні видів впевненості в собі в юнацькому віці. На основі отриманих показників констатувального експерименту за критеріями інтенсивності, сталості та повноти з урахуванням гармонійних і дисгармонійних змінних, ми виокремити такі види впевненості в собі в юнацькому віці: гармонійний (впевнений у собі) і дисгармонійний (надмірно впевнений); розбалансовано впевнений та невпевнений.

Викладення основного матеріалу. Оскільки проблема вивчення впевненості у собі потребує цілісного аналізу всіх її компонентів, ми обґрунтували та застосували програму експериментального дослідження, яка передбачала використання блоку діагностичних методик: «Бланковий тест – упевненість» О. Крупнова; тест мотивації досягнення успіху та уникнення невдач А. Реана; експрес-діагностика схильності до немотивованої тривожності В. Бойка, методика самооцінки Дембо-Рубінштейна в модифікації Г. Прихожан; тест Ланже-Якубовські «Responsible Assertive Behavior»; тест В. Ромека «Упевненість у собі», а також складені нами анкети для самооцінки та експертної оцінки особливостей упевненості у собі в юнацькому віці. Для обробки результатів було застосовано статистичні методи з використанням пакету «Statistica for Windows 20.02»: кореляційний (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена); t-критерій Стюдента. При узагальненні результатів констатувального етапу дослідження з використанням типологічних параметрів інтенсивності, повноти, сталості, нами було виділено гармонійні та дисгармонійні профілі особистості у юнацькому віці.

Для особистості з гармонійним видом (високим рівнем впевненості) є характерним збалансований розвиток когнітивного, емоційно-оцінювального, мотиваційно-цільового та поведінкового компоненту, який стабільно проявляється в різних сферах життя, та характеризується середньо-високими показниками інтенсивності, повноти та сталості за усіма структурними компонентами впевненості в собі.

Дисгармонійний профіль (надмірний, середній, низький рівні впевненості) поділяється на види: самовпевнений, невпевнений та розбалансований.

До самовпевненого виду відноситься особистість, для якої притаманні дуже високі показники інтенсивності, сталості та повноти всіх структурних компонентів впевненості в собі, що проявляється через неадекватно завищену самооцінку, зверхність, перебільшення власних можливостей, агресію.

Розбалансований вид пов'язаний з нерівномірно розвиненими показниками інтенсивності, сталості та повноти структурних компонентів впевненості в собі (на середньо-високому рівні знаходиться лише один, два або три компоненти). Він поділяється на підвиди:

– демонстративний (середньо-низькі показники впевненості за усіма структурними компонентами, окрім поведінкового та експертної оцінки). Особистість з демонстративним видом лише демонструє впевненість оточуючим, а насправді почуває себе невпевнено, що виражається у високому рівні тривожності, мотивації до уникнення невдач;

– мотиваційний (середньо-високі показники лише за мотиваційно-цільовим компонентом).

Для досліджуваних, що відносяться до даного виду, характерна внутрішня потреба у впевненості, мотивація до успіху, розвинені суспільно значущі цілі та соціоцентричність;

– емоційний (середньо-високі показники лише за емоційно-оцінювальним компонентом) характеризується високим рівнем самооцінки, стенічності, домінуванням операційних труднощів над особистісними, низьким рівнем тривожності;

- пізнавальний (середньо-високі показники лише за когнітивним компонентом). Вищевказаний вид характеризується правильним та осмисленим розумінням сутності впевненості в собі, вмінням розпізнавати впевнену поведінку, але через слабку розвиненість решти компонентів не в змозі в повній мірі проявити власну впевненість;
- когнітивно-мотиваційний (розвинений когнітивний і мотиваційний компонент при недостатньо розвиненому емоційно-оцінювальному та поведінковому компонентах) характеризується осмисленим розумінням впевненості в собі та володіє здатністю правильно розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку, високою мотивацією до успіху, суспільно значущими цілями та соціоцентричністю;
- когнітивно-емоційний (сформовані когнітивний і емоційно-оцінювальний, недостатньо сформовані мотиваційно-цільовий і поведінковий компоненти). Даному виду притаманні осмислене розуміння впевненості в собі, вміння розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку, низький рівень тривожності та адекватний рівень самооцінки;
- когнітивно-поведінковий (сформовані когнітивний та поведінковий компоненти, недостатньо розвинені емоційно-оцінювальні та мотиваційно-цільові складові). Особистість, що відноситься до даного виду, правильно розуміє поняття «впевненість у собі», має високий рівень соціальної сміливості та може вміло реалізовувати власні знання у нових соціальних контактах;
- мотиваційно-емоційний (сформований емоційно-оцінювальний та мотиваційно-цільовий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та поведінковому) характеризується високим рівнем мотивації до успіху, низьким рівнем тривожності, високою самооцінкою, проте не завжди може правильно розуміти поняття «впевненість у собі»;
- мотиваційно-поведінковий (сформований мотиваційно-цільовий і поведінковий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та емоційно-оцінювальному). Цей вид має високу мотивацію до успіху, розвинену енергійність та інтернальність, ініціативу в соціальних контактах та соціальну сміливість;
- емоційно-поведінковий вид (сформований емоційно-оцінювальний і поведінковий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та мотиваційно-цільовому) виявляється у адекватній самооцінці, розвиненій стійкості, домінуванні операційних труднощів на особистісними, розвиненими навичками впевненої поведінки;
- інтуїтивний (розвинені усі компоненти, крім когнітивного) даний вид характеризується низьким рівнем розпізнавання та розуміння поняття «впевненість у собі», проте завдяки середньо-високому рівню розвитку інших компонентів особистість у різних галузях життя неусвідомлено поводить себе впевнено;
- немотивований (розвинені усі компоненти, крім мотиваційно-цільового). Даний вид поєднує у собі осмислене розуміння впевненості, відсутність високої тривожності, адекватну самооцінку, розвинені навички впевненої поведінки, проте для нього характерне домінування особистісно-значущих цілей над суспільно значущими, егоцентричність, низький рівень мотивації до успіху;
- емоційно-нестійкий (добре розвинені усі компоненти, за винятком емоційно-оцінювального). Цьому виду властиве вірне, осмислене розуміння впевненості в собі, мотивація до успіху, соціоцентричність, домінування суспільно значущих цілей, соціальна сміливість та ініціатива в соціальних контактах, енергійність та інтернальність, проте людина характеризується підвищеним рівнем тривожності, низькою самооцінкою, астеничністю, домінуванням особистісних труднощів над операційними;
- прихований (добре розвинені усі компоненти, за винятком поведінкового). Цей вид поєднує у собі високий рівень осмисленого розуміння впевненості в собі, низький рівень тривожності, та високу необхідність у власній впевненості, соціоцентричність та суспільно значущі цілі, проте людина не проявляє впевненість у собі або не володіє достатнім поведінковим репертуаром, соціальною сміливістю та ініціативою в соціальних контактах.

Невпевнений вид характеризується низькими показниками інтенсивності, сталості та повноти розвитку всіх структурних компонентів впевненості в собі, що виражається у постійних сумнівах, зневірені у власних силах, сильній орієнтації на інших людей та пошуку в них підтримки, схильності до безпідставної тривожності, спрямованості на уникнення невдач; не достатньо розвинених навичках упевненої поведінки та не усвідомленні їх важливості у житті людини. Він поділяється на:

– невпевнений (характеризується низькими показниками усіх структурних компонентів за винятком, в окремих випадках, когнітивного).

У результаті констатувального діагностичного дослідження нами було виявлено переважання середнього рівня впевненості у собі в юнацькому віці. Було виявлено самовпевнених досліджуваних – 8,02 % і 3,88 %; невпевнених – 6,95 % і 7,76 % респондентів (відповідно у першій і другій експериментальній групі).

Середній рівень впевненості в собі за результатами діагностування було виявлено у 73,09% досліджуваних старшокласників і у 77,2 % студентів, серед якого у першій експериментальній групі найпоширенішим є емоційний, мотиваційно-емоційний, інтуїтивний види, у другій експериментальній групі – емоційно-поведінковий, інтуїтивний, пізнавальний, емоційний види. У хлопців більше представлені емоційно-поведінковий, невпевнений та прихований види впевненості в собі, у дівчат – емоційний, мотиваційно-емоційний, емоційно-поведінковий, пізнавальний. демонстративний, емоційно-нестійкий та інтуїтивний.

Високий рівень впевненості було виявлено у 11,76 % досліджуваних раннього юнацького віку і 11,16 % респондентів власне юнацького віку. При цьому високий рівень упевненості в собі виявлено в 17,53 % досліджуваних хлопців і у 7,95 % – в дівчат, проте з-поміж досліджуваних хлопців виявлено значно більше невпевнених (12,99%), ніж дівчат (4,18%).

У юнацькому віці, в цілому, досить розвинена емоційно-оцінювальна складова впевненості в собі, що, безперечно, засвідчує про переважання високої самооцінки, стеничності (що виражається у позитивних емоціях, які супроводжують впевнені дії та вчинки), домінування операційних труднощів над особистісними, невелику схильність до тривожності. При цьому слід зазначити, що у старшокласників спостерігається тенденція до зростання мотиваційно орієнтованих, а у студентів – до когнітивно орієнтованих видів впевненості в собі.

Аналіз результатів проведеного психологічного діагностування дозволив виділити специфіку розвитку структурних компонентів впевненості у собі в юнацькому віці. Зокрема, дослідження когнітивного компоненту виявило невисокий рівень його розвитку, що проявляється у неправильному розумінні феномена впевненості в собі, недостатньо розвиненій спроможності розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку. При цьому вказана тенденція виявилася більш характерною для хлопців старших класів.

Емоційно-оцінювальний компонент засвідчує, що впевненість у собі в юнацькому віці характеризується переважанням стеничності (що засвідчує загальну тенденцію до домінування позитивних емоцій, пов'язаних із власною впевненістю у собі) та високої самооцінки. Досліджувана вибірка дівчат характеризується вищим рівнем астенічності та виникненням особистісних труднощів, вищим рівнем тривожності а також нижчим рівнем самооцінки порівняно з юнаками, що засвідчує їхній нахил до безпідставних страхів, сором'язливості, занепокоєння та піддавання панічному настрою. У досліджуваних студентів спостерігається тенденція до зростання немотивованої тривожності порівняно зі старшокласниками.

Мотиваційно-цільовий компонент в юнацькому віці виявляються в переважанні мотивації успіху, готовності приймати на себе відповідальність і прагненні до досягнень, ініціативності, цілеспрямованості, а також домінуванні особистісно значимих цілей над суспільно. Впевнена поведінка молоді також спонукається почуттям обов'язку, наміром краще освоїти певну справу, бажанням заслужити схвалення від інших людей, тобто характеризується домінуванням соціоцентричності.

Поведінковий компонент впевненості в собі в юнацькому віці характеризується розвинутою ініціативою у соціальних контактах, соціальною сміливістю; екстернальністю та енергійністю. А енергійність представлена вищими та статистично значущими показниками у досліджуваних дівчат, які загалом вирізняються недостатньою рішучістю, розгубленістю в нових ситуаціях і тому потребують підтримки.

Висновки. Результати констатувального етапу дослідження з використанням типологічних параметрів інтенсивності, повноти, сталості, нами було виділено гармонійні та дисгармонійні профілі розвитку впевненості в собі у юнацькому віці. Особистості з гармонійним профілем впевненості характеризуються збалансованим розвитком когнітивного, емоційно-оцінювального, мотиваційно-цільового та поведінкового компоненту, який стабільно проявляється в різних сферах життя. Дисгармонійний профіль поділяється на підвиди: самовпевнений, невпевнений та розбалансований. Під час констатувального експерименту було виявлено переважання дисгармонійного профілю впевненості у собі в юнацькому віці, серед якого найпоширенішим виявився розбалансований вид. Отримані результати діагностування дозволили нам виявити юнаків і дівчат з недостатнім, середнім та надмірним рівнем розвитку впевненості в собі, які потребують подальшої індивідуальної та групової корекційно-розвивальної роботи.

Література

1. Вайнер И. В. Индивидуальные различия в проявлении субъективной уверенности и особенностях решения психофизической задачи // Проблемы дифференциальной психофизики / [под ред. К. В. Бардина]. – М., 1991. – С. 71-92.
2. Высоцкий А. И. К развитию настойчивости у подростков / А. И. Высоцкий // Проблемы психологии воли : материалы IV научн. конференции. – Рязань, 1974. – С. 100-102.
3. Кудинов С. И., Русакова Н. Г. Психологический анализ типологических проявлений организованности личности // Вестник РУДН. – 2007. – № 2. – С. 24-32. – Серия: Психология и педагогика.
4. Мішечкіна М. Є. Онтогенетичний вимір впевненості в собі як соціально значущої якості / М. Є. Мішечкіна // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. : Мартинюк М. Т.]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Ч. 4. – С. 185-193.
5. Ромек В. Г. Понятие уверенности в себе в современной социальной психологии / В. Г. Ромек // Психологический вестник РГУ, 1996. – Выпуск 1 (Ч. 2). – С. 132-146.

Відомості про автора:

Мельничук Сергій Костянтинович – кандидат психологічних наук, викладач Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка.

Статтю подано до друку 14.04.2015.

УДК 159.923

© М. В. Папуча, 2015 р.

М. В. Папуча (м. Ніжин)

МЕТОДОЛОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена проблемі аналізу методологічних основ вивчення розвитку особистості. Стверджується, що початком особистості є не вчинок, ним є любов. Людська істота, насправді, довго готується до любові. Потенційно, вона виявляється підготовленою до цього «озаріння» з самого початку існування, ще будучи маленькою клітинкою, яка, в той же час, є витвором двох закоханих і опредмеченням їхнього кохання. У цій клітинці є не просто складні хімічні речовини і